



**„KTO RATUJE JEDNO ŻYCIE, RATUJE CAŁY ŚWIAT”  
SEMINARIUM NAUKOWE POŚWIĘCONE PAMIĘCI HENRYKA SŁAWIKA  
W 65. ROCZNICĘ ŚMIERCI POLSKIEGO DYPLOMATY  
19-20 LISTOPADA 2009**

**ORGANIZATORZY**

Centrum Badań Holokaustu UJ (CBH UJ)  
Instytut Europeistyki UJ (IE UJ)  
na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ (WSMiP UJ)  
Międzynarodowe Centrum Edukacji o Auschwitz i Holokauście  
Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu (MCEAH)  
Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie  
(UP)

**MIEJSCE OBRAD**

Kraków, Dom Gościnny Uniwersytetu Jagiellońskiego  
w Przegorzałach (Aula)  
ul. Jodłowa 13

Język seminarium: polski



**„KTO RATUJE JEDNO ŻYCIE, RATUJE CAŁY ŚWIAT”  
SEMINARIUM NAUKOWE POŚWIĘCONE PAMIĘCI HENRYKA SŁAWIKA  
W 65. ROCZNICĘ ŚMIERCI POLSKIEGO DYPLOMATY  
19-20 LISTOPADA 2009**

Centrum Badań Holokaustu Uniwersytetu Jagiellońskiego na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego wraz z Instytutem Europeistyki UJ, Międzynarodowym Centrum Edukacji o Auschwitz i Holokauście w Państwowym Muzeum Auschwitz – Birkenau, Uniwersytetem Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Instytutem Studiów Strategicznych w Krakowie oraz Centrum Żydowskim w Oświęcimiu organizuje w dniach 19-20.11.2009 r., w 65. rocznicę śmierci polskiego dyplomaty, II seminarium naukowe poświęcone pamięci Henryka Sławika oraz innych zapomnianych polskich Sprawiedliwych. Seminarium „Kto ratuje jedno życie, ratuje cały świat” odbędzie się w Krakowie, w Baszcie Zamku w Przegorzalach. Planowane seminarium jest wydarzeniem cyklicznym. W dniach 9-10 listopada 2008 r. zostało zorganizowane w Krakowie I seminarium pt. „Antisemitism and Racism in Europe – Fascist Ideology and Practice International Seminar to Commemorate the Seventieth Anniversary of the Kristallnacht Pogroms and to Mark the International Day Against Fascism and Antisemitism.”

Głównym celem seminarium jest upamiętnienie bohaterskiej postawy Henryka Sławika, Józefa Antalla oraz innych Sprawiedliwych, ukazanie procesu batalii Ambasadora RP na Węgrzech Grzegorza Łubczyka o należne miejsce wielkiego polskiego patrioty ze Śląska w świadomości zbiorowej w Polsce i za granicą, niedocenianego i zapomnianego przez wiele lat, podobnie jak wielu innych Ratujących.

Henryk Sławik urodził się w 1884 roku w Jastrzębiu-Zdroju. Był osobą niebywale zasłużoną na Śląsku. Uczestniczył w trzech powstaniach śląskich, był redaktorem „Gazety Robotniczej”, długoletnim posłem Sejmu Śląskiego, a także delegatem Ligi Narodów. W czasie II wojny światowej na Węgrzech ocalił przed zagładą prawie 30 tys. polskich uchodźców, wśród których było ok. 5 tys. Żydów. Za swoją postawę zapłacił najwyższą cenę. W sierpniu 1944 r. został zamordowany przez nazistów w obozie koncentracyjnym Mauthausen. Pośmiertnie został uhonorowany tytułem Sprawiedliwego wśród Narodów Świata przez izraelski Instytut Yad Vashem.

Seminarium ma na celu także rozwinięcie debaty politycznej i społecznej dotyczącej odpowiedzialności obywatelskiej i kształtu pamięci o przeszłości. Przywołane zostaną dzieje ugrupowań opozycyjnych wobec reżimu III Rzeszy. Uwaga poświęcona zostanie także zapisowi doświadczenia polskich Sprawiedliwych. O wygłoszenie wykładu wprowadzającego został poproszony Prof. dr hab. Feliks Tych, wieloletni Dyrektor Żydowskiego Instytutu Historycznego w Warszawie.

W seminarium poświęconym pamięci Henryka Sławika i innych Sprawiedliwych wezmą udział wybitni naukowcy i edukatorzy (m. in. z Centrum Badań nad Zagładą Instytutu Filozofii i Socjologii PAN w Warszawie, Uniwersytetu Wrocławskiego, Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Muzeum Historii Żydów Polskich, Biura Edukacji Publicznej IPN, Instytutu Studiów Strategicznych w Krakowie) przedstawiciele organizacji pozarządowych (z



**„KTO RATUJE JEDNO ŻYCIE, RATUJE CAŁY ŚWIAT”  
SEMINARIUM NAUKOWE POŚWIĘCONE PAMIĘCI HENRYKA SŁAWIKA  
W 65. ROCZNICĘ ŚMIERCI POLSKIEGO DYPLOMATY  
19-20 LISTOPADA 2009**

Fundacji Or Chaim, Stowarzyszenia Henryk Sławik – Pamięć i Dzieło), autor książki o Henryku Sławiku - Grzegorz Łubczyk, reżyserzy filmów poświęconych pamięci Henryka Sławika - Marek Maldis i Dariusz Walusiak, dyplomaci oraz nauczyciele.

Z myślą o nauczycielach przedstawiony zostanie program „Polscy Sprawiedliwi – Przywracanie Pamięci” Muzeum Historii Żydów Polskich, projekt wystawy edukacyjnej Polscy Bohaterowie Centrum Żydowskiego w Oświęcimiu oraz prezentacje dotyczące postaci Henryka Sławika i problematyki pomocy i ratowania Żydów w edukacji szkolnej.

Dyskusje toczyć się będą w następujących panelach: „Pamięć o Sprawiedliwych”, „Dobrzy ludzie w czasach zła”, „Polacy ratujący Żydów na tle postawy społeczeństwa polskiego wobec Holokaustu”, Henryk Sławik – polski Wallenberg”, „Sprawiedliwi i ich świat”.



**„KTO RATUJE JEDNO ŻYCIE, RATUJE CAŁY ŚWIAT”  
SEMINARIUM NAUKOWE POŚWIĘCONE PAMIĘCI HENRYKA SŁAWIKA  
W 65. ROCZNICĘ ŚMIERCI POLSKIEGO DYPLOMATY  
19-20 LISTOPADA 2009**

**OTWARCIE SEMINARIUM**

czwartek, 11.00-11.30

**OTWARCIE SEMINARIUM:**

**Jego Magnificencja prof. dr hab. Karol Musioł**, Rektor UJ

**GOŚCIE HONOROWI:**

**Piotr Uszok**, Prezydent Katowic

**Krystyna Siejna**, Vice – Prezydent Katowic

**Jerzy Forajter**, Przewodniczący Rady Miasta Katowice

**Marian Janecki**, Prezydent Jastrzębia Zdroju

**Franciszek Piksa**, Zastępca Prezydenta Jastrzębia Zdroju

**POWITANIE:**

**Prof. dr hab. Zdzisław Mach**

**Prof. dr hab. Michał Śliwa**

**Dr hab. Andrzej Dudek**

**Prof. dr hab. Wiesław Kozub - Ciembroniewicz**

**Dr Piotr M. A. Cywiński**

**Krystyna Oleksy**

**Dr Jolanta Ambrosewicz – Jacobs**

**WYKŁAD WPROWADZAJĄCY:**

**Prof. dr hab. Feliks Tych**



**„KTO RATUJE JEDNO ŻYCIE, RATUJE CAŁY ŚWIAT”  
SEMINARIUM NAUKOWE POŚWIĘCONE PAMIĘCI HENRYKA SŁAWIKA  
W 65. ROCZNICĘ ŚMIERCI POLSKIEGO DYPLOMATY  
19-20 LISTOPADA 2009**

**ORGANIZATORZY**

Centrum Badań Holokaustu UJ (CBH UJ)  
Instytut Europeistyki UJ (IE UJ)  
na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ (WSMiP UJ)  
Międzynarodowe Centrum Edukacji o Auschwitz i Holokauście Państwowego Muzeum  
Auschwitz - Birkenau w Oświęcimiu (MCEAH)  
Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (UP)

**MIEJSCE OBRAD**

Kraków, Dom Gościnny Uniwersytetu Jagiellońskiego w Przegorzałach (Aula)  
ul. Jodłowa 13

**PROGRAM SEMINARIUM**

**DZIEŃ PIERWSZY – CZWARTEK 19 LISTOPADA 2009 R.**

<b>Przed południem</b>	
9.00-11.00	Przyjazd uczestników, kawa i poczęstunek
11.00-11.30	<u>Prowadzenie seminarium</u> – Prof. dr hab. Zdzisław Mach, Dyrektor IE UJ <u>Otwarcie seminarium</u> – Jego Magnificencja Prof. dr hab. Karol Musioł, Rektor UJ <u>Powitanie:</u> Prof. dr hab. Michał Śliwa, Rektor UP Dr hab. Andrzej Dudek, Prodziekan Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ Prof. dr hab. Wiesław Kozub - Ciembroniewicz, Przewodniczący Rady Naukowej CBH UJ Dr Piotr M. A. Cywiński, Dyrektor Państwowego Muzeum Auschwitz - Birkenau Krystyna Oleksy, Dyrektor MCEAH Dr Jolanta Ambrosewicz - Jacobs, Dyrektor CBH UJ
11.30-12.15	WYKŁAD WPROWADZAJĄCY: Prof. dr hab. Feliks Tych
12.15-12.45	Konferencja prasowa

Centrum Badań Holokaustu Uniwersytetu Jagiellońskiego  
ul. Jodłowa 13, 30-252 Kraków, tel.: +48 (12) 664 74 15, fax: +48 (12) 429 70 52  
kontakt: Dagmara Mrozowska +48 501 760 685  
www.holocaust.uj.edu.pl



**„KTO RATUJE JEDNO ŻYCIE, RATUJE CAŁY ŚWIAT”  
SEMINARIUM NAUKOWE POŚWIĘCONE PAMIĘCI HENRYKA SŁAWIKA  
W 65. ROCZNICĘ ŚMIERCI POLSKIEGO DYPLOMATY  
19-20 LISTOPADA 2009**

	<p>Sesja 1: PAMIĘĆ O SPRAWIEDLIWYCH</p> <p><u>Moderator:</u> Dr Bartosz Kweciński</p> <p><u>Paneliści:</u> Ewa Wierzyńska, Vice - Dyrektor Muzeum Historii Żydów Polskich Jarosław Banyś, Prezes Fundacji Or Chaim Aleksander Fiszer, Prezes Stowarzyszenia Henryk Sławik – Pamięć i Dzieło Michał Luty, Sekretarz Stowarzyszenia Henryk Sławik – Pamięć i Dzieło Dr Artur Szyndler, Centrum Żydowskie w Oświęcimiu</p>
12.45-14.00	
14.00-14.15	Dyskusja
	<b>Po południu</b>
14.15-15.30	Lunch w restauracji „Dom Gościnny”
	<p>Sesja 2: POLACY RATUJĄCY ŻYDÓW NA TLE POSTAWY CAŁEGO SPOŁECZEŃSTWA POLSKIEGO WOBEC HOLOKAUSTU</p> <p><u>Moderator:</u> Tomasz Cebulski</p> <p><u>Paneliści:</u> Prof. dr hab. med. Aleksander Skotnicki, Kierownik Katedry i Kliniki Hematologii Collegium Medicum UJ Paulina Gas, Dyrektor Instytutu Studiów Strategicznych Włodzimierz Kac, Przewodniczący Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Katowicach Dr Jerzy Dębski, Państwowe Muzeum Auschwitz - Birkenau Maja Brand, Instytut Europeistyki UJ</p>
15.30-16.45	
16.45-17.00	Dyskusja
17.00-17.15	Kawa i poczęstunek

**„KTO RATUJE JEDNO ŻYCIE, RATUJE CAŁY ŚWIAT”**  
**SEMINARIUM NAUKOWE POŚWIĘCONE PAMIĘCI HENRYKA SŁAWIKA**  
**W 65. ROCZNICĘ ŚMIERCI POLSKIEGO DYPLOMATY**  
**19-20 LISTOPADA 2009**

	<p>Sesja 3: HENRYK SŁAWIK - POLSKI WALLENBERG</p> <p><u>Moderator:</u> Prof. dr hab. Witold Stankowski</p> <p><u>Paneliści:</u> Grzegorz Łubczyk, autor książek <i>Polski Wallenberg. Rzecz o Henryku Sławiku; Henryk Sławik Wielki zapomniany Bohater Trzech Narodów</i>, były ambasador RP na Węgrzech Dr hab. Leszek Hońdo, Katedra Judaistyki UJ Wiesława Młynarczyk, Instytut Pamięci Narodowej Dr Piotr Trojański, Uniwersytet Pedagogiczny Dagmara Mrozowska, Instytut Europeistyki UJ</p>
17.15-18.30	
18.30-18.45	Dyskusja
19.00	Kolacja w restauracji „Dom Gościnny”

**DZIEŃ DRUGI – Piątek, 20 listopada 2009 r.**

<b>Przed południem</b>	
	<p>Sesja 4: DOBRZY LUDZIE – W CZASACH ZŁA</p> <p><u>Moderator:</u> Ambasador dr Maciej Kozłowski</p> <p><u>Paneliści:</u> Prof. dr hab. Marek Maciejewski, Uniwersytet Wrocławski Prof. dr hab. Maciej Marszał, Uniwersytet Wrocławski Dr Ewa Kozerska, Prodziekan Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Opolskiego Dr Ewa Bojenko-Izdebska, Instytut Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych UJ Dr Tomasz Scheffler, Uniwersytet Wrocławski</p>
10.00-11.15	
11.15-11.30	Dyskusja
11.30-11.45	Kawa i poczęstunek

**„KTO RATUJE JEDNO ŻYCIE, RATUJE CAŁY ŚWIAT”  
SEMINARIUM NAUKOWE POŚWIĘCONE PAMIĘCI HENRYKA SŁAWIKA  
W 65. ROCZNICĘ ŚMIERCI POLSKIEGO DYPLOMATY  
19-20 LISTOPADA 2009**

	<b>Po południu</b>
11.45 -13.00	<p>Sesja 5: SPRAWIEDLIWI I ICH ŚWIAT</p> <p><u>Moderator:</u> Prof. dr hab. Kazimierz Karolczak</p> <p><u>Paneliści:</u> Elżbieta Isakiewicz, autorka książki o H. Sławiku pt. <i>Czerwony ołówek</i> Mateusz Szpytma, autor książki pt. <i>Sprawiedliwi i Ich świat</i> Dr Jacek Leociak, Centrum Badań nad Zagładą Żydów Dr Piotr Setkiewicz, Państwowe Muzeum Auschwitz – Birkenau Ks. Prałat dr Stanisław Puchała, Proboszcz Katedry Chrystusa Króla w Katowicach</p>
13.00-13.15	Dyskusja
13.15-14.15	Lunch w restauracji „Dom Gościnny”
14.30-17.15 ( w tym projekcja filmów)	<p>Sesja 6: TYLE WIEMY O SOBIE ILE NAS SPRAWDZONO</p> <p><u>Moderator:</u> Alicja Białecka</p> <p><u>Paneliści:</u> Marek Maldis, Grzegorz Łubczyk, reżyserzy filmu <i>Henryk Sławik. Polski Wallenberg</i> oraz <i>Mój tata, Henryk Sławik</i> Dariusz Walusiak, reżyser filmu <i>Sprawiedliwi wśród Narodów Świata</i> Arkadiusz Gołębiowski, Maciej Pawlicki, reżyserzy filmu <i>Historia Kowalskich</i></p> <p>"HENRYK SŁAWIK. POLSKI WALLEMBERG" MARKA MALDISA, GRZEGORZA ŁUBCZYKA, REPORTAŻ FILMOWY TVP, CZAS TRWANIA: 49 MINUT</p> <p>"MÓJ TATA, HENRYK SŁAWIK" MARKA MALDISA, GRZEGORZA ŁUBCZYKA I JANA ZUBY, REPORTAŻ FILMOWY TVP, CZAS TRWANIA: 12 MINUT</p> <p>„SPRAWIEDLIWI WŚRÓD NARODÓW ŚWIATA” DARIUSZA WALUSIAKA, PRZYGOTOWANY PRZEZ KANCELARIĘ PREZYDENTA RP, CZAS TRWANIA: 20 MINUT</p> <p>„HISTORIA KOWALSKICH” ARKADIUSZA GOŁĘBIEWSKIEGO, MACIEJA PAWLICKIEGO, CZAS TRWANIA: 60 MINUT</p>
17.15-17.30	Dyskusja
17.30-17.45	Zamknięcie seminarium i pożegnanie uczestników





**„KTO RATUJE JEDNO ŻYCIE, RATUJE CAŁY ŚWIAT”  
SEMINARIUM NAUKOWE POŚWIĘCONE PAMIĘCI HENRYKA SŁAWIKA  
W 65. ROCZNICĘ ŚMIERCI POLSKIEGO DYPLOMATY  
19-20 LISTOPADA 2009**

**BIOGRAMY I ABSTRAKTY**

**Feliks Tych** - Prof. zwyczaj. dr. hab. Feliks Tych (ur. w 1929 r.) – absolwent Wydziału Historii Uniwersytetu Warszawskiego. Przez wiele lat pracował w Instytucie Historii PAN a także w Archiwum historycznym przy KC PZPR, skąd w 1987 został usunięty z przyczyn politycznych, wykładał jako *visiting professor* na kilku uniwersytetach europejskich; autor kilku monografii i publikacji źródłowych z dziedziny historii społecznej przełomu XIX i XX wieku, badacz Holokaustu i jego następstw. W latach 1995-2007 dyrektor Żydowskiego Instytutu Historycznego; obecnie kieruje działającym przy ŻIH interdyscyplinarnym, międzyuczelnianym seminarium-projektem badawczym „Bezpośrednie i pośrednie konsekwencje Zagłady. Przykład Polski” Nowsze publikacje książkowe : m.in. *Długi cień Zagłady (2003); Pamięć - Historia Żydów polskich przed, w czasie i po Zagładzie ( nowe, popr. wyd. plus wyd. japońskie angielskie 2008), Facing the Nazi Genocide: Non-Jews and Jews in Europe (2004); współwydawca książki Kinder über den Holocaust. Frühe Zeugnisse 1944-1948.(2008).*

**ABSTRAKT:**

**Henryk Sławik – późno odkryty polski Sprawiedliwy**

Przedmiotem uwagi wykładu, są głównie przyczyny, dla których społeczeństwo polskie tak późno, bo dopiero w początku tego stulecia, mogło się dowiedzieć o działalności Henryka Sławika, najwybitniejszej chyba - obok Jana Karskiego, Zofii Kossak-Szczuckiej i Ireny Sendlerowej - postaci zaangażowanej w akcję ratowania Żydów polskich przed Zagładą.

Informację o Henryku Sławiku można było uzyskać już grubo wcześniej choćby w „Śląskim Słowniku Biograficznym” (t.I, 1977) i innych licznych publikacjach o nim ogłoszonych na G. Śląsku już począwszy od r.1945. Można ją było uzyskać także w o 21 lat późniejszym biogramie Polskiego Słownika Biograficznego (t.38/4 zes. 159, 1998). Jednakże w obu tych tekstach a także w dziesiątkach innych (głównie lokalnych, górnośląskich) publikacjach o Sławiku widziano w nim przede wszystkim przedwojennego działacza PPS na G. Śląsku a także człowieka działającego wśród polskich uchodźców na Węgrzech w latach II wojny światowej, bestialsko zamordowanego przez Niemców za swoją działalność zarówno przedwojenną na Śląsku jak i czasu wojny na Węgrzech. W obu wspomnianych biogramach nie znajdziemy jednak najmniejszej nawet wzmianki o tym, jak ogromną rolę odegrał Henryk Sławik w ratowaniu Żydów polskich próbujących ująć Niemcom przez ucieczkę na Węgry. Przyczyny nieobecności tej informacji były zapewne inne w przypadku Śląskiego Słownika niż dużo późniejszego biogramu w Polskim Słowniku Biograficznym, który ukazał się w 9 lat po zmianach systemowych w Polsce. Wykład w oparciu o to – na pozór - dziwne przeoczenie



**„KTO RATUJE JEDNO ŻYCIE, RATUJE CAŁY ŚWIAT”  
SEMINARIUM NAUKOWE POŚWIĘCONE PAMIĘCI HENRYKA SŁAWIKA  
W 65. ROCZNICĘ ŚMIERCI POLSKIEGO DYPLOMATY  
19-20 LISTOPADA 2009**

przedstawia rzeczywiste przyczyny tak długiego milczenia o akcji ratowniczej „Polskiego Wallenberga”, Polaka, który uratował przypuszczalnie nie wiele mniej a może nawet więcej polskich Żydów niż uratowała organizacja „Żegota”.

Wykład zwraca uwagę na różnice między przyczynami publicznej niewiedzy o akcji ratowniczej Ireny Sendlerowej w getcie warszawskim a przyczynami niewiedzy o akcji ratowniczej wobec polskich Żydów podjętej na Węgrzech przez Henryka Sławika. Także i to porównanie pozwala wskazać na polityczne i moralne uwikłania trwającej przez dziesięciolecia zmyślenia wokół polskich „Sprawiedliwych”, na genezę tej samo- amputacji moralnej, przerwanej dopiero w obecnej dekadzie. Casus Sławika wskazuje również na decydującą rolę samych uratowanych w przypomnieniu postaci Henryka Sławika, jako jednego z Wielkich Sprawiedliwych wśród Narodów Świata. Problemy związane z rolą uratowanych w przypomnieniu polskich Sprawiedliwych stanowią organiczną część wykładu.

**Jarosław Banyś** - absolwent handlu zagranicznego w Akademii Ekonomicznej w Katowicach (1987). Założyciel Galerii Sztuki Miriam w Tychach, która od 19 lat jest miejscem spotkań i dialogu chrześcijan i Żydów. Od 1990 roku, animator dialogu polsko-żydowskiego na Śląsku. Autor programu VIII Ogólnopolskiego Dnia Judaizmu w Katowicach (2005) w aspekcie naukowym, kulturalnym i religijnym, angażującego programowo, pierwszy raz w historii dni judaizmu, wspólnie środowisko katolickie, ewangelickie i żydowskie. Współzałożyciel i prezes Fundacji Or Chaim w Katowicach, która zajmuje się ratowaniem i dokumentowaniem zabytków żydowskich na terenie Polski współczesnej i kresowej oraz edukacją żydowską. Współpracuje z instytucjami i środowiskami żydowskimi w Izraelu i USA.

**ABSTRAKT:**

**Pamięć o sprawiedliwych: Polanja – miłość zawiedziona?**

Siedemdziesiąt lat po wybuchu wojny, która przyniosła cierpienia i eksterminację milionów ludzkich istnień, gdy niemieccy sprawcy ludobójstwa realizowali swoje „ostateczne rozwiązanie kwestii żydowskiej”, ożywiamy pamięć o tysiącach Sprawiedliwych. Dążąc do poznania prawdy o tamtych strasznych latach, odkrywamy, niestety, coraz to nowe przypadki udziału niektórych Polaków i członków innych narodów w hitlerowskiej zbrodni. Stajemy oto przed problemem pamięci o dobru i złu, problemem wzajemnej pamięci sąsiedzkiej, która odślania piękne i przerażająco bolesne karty naszej wspólnej historii. W moim wystąpieniu poddam analizie nowo odkrywane przypadki Sprawiedliwych, często zapomnianych, w kontekście zdarzeń haniebnych i odniosę się do oskarżeń, płynących ze środowisk niemieckich o współsprawstwo w zbrodni. Poddam pod rozważenie problem bohaterstwa rzeczywistego i prawa do ucieczki od śmiertelnych zagrożeń, gdy osaczony niewolnik nie ma wyboru sprawiedliwego.



**„KTO RATUJE JEDNO ŻYCIE, RATUJE CAŁY ŚWIAT”  
SEMINARIUM NAUKOWE POŚWIĘCONE PAMIĘCI HENRYKA SŁAWIKA  
W 65. ROCZNICĘ ŚMIERCI POLSKIEGO DYPLOMATY  
19-20 LISTOPADA 2009**

**Ewa Bojenko-Izdebska** - adiunkt w Katedrze Stosunków Międzynarodowych i Polityki Zagranicznej INPiSM. Główne zainteresowania badawcze- transformacja polityczna w Niemczech Wschodnich, polityka wewnętrzna, zagraniczna i gospodarcza RFN, stosunki polsko – niemieckie, problematyka europejska, współczesne przejawy antysemityzmu i inicjatywy z zakresu edukacji o Holokauście. Wybrane publikacje: *Reforma niemieckiego federalizmu*, w: *Prawo-władza-społeczeństwo-polityka*. Księga Jubileuszowa profesora Krzysztofa Pałeckiego, Toruń, 2006, *Polityki historyczne w Polsce i Niemczech i ich wpływ na aktualne problemy w stosunkach między oboma krajami*, E. Cziomer (red.) *Nowa rola międzynarodowa Niemiec*, Krakowskie Studia Międzynarodowe, nr 4, Kraków 2006, *Dwa totalitaryzmy w Niemczech – dyskusja wokół teorii porównawczej na teorii porównawczej na przykładzie oceny systemu NRD 2008*; *Die Auseinandersetzung mit dem Antisemitismus in Ostdeutschland – einige Anmerkungen* (złożone do druku luty 2009 publikacja Centrum Badań Holocaustu UJ).

**ABSTRAKT:**

**Program *Dyplomaci wśród Sprawiedliwych- znani i nieznani***

Honorowy tytuł „Sprawiedliwy wśród Narodów Świata” przyznano dotychczas zaledwie 20 dyplomatom (w tym Henrykowi Sławikowi), a ich los oraz biografie, oprócz Raula Waldenberga i kilku innych, są mało lub wręcz w ogóle nieznane. Dopiero od 2003 r. przybliżyła tę problematykę objazdowa wystawa, zorganizowaną przez Yad Vashem oraz izraelski MSZ pokazywana w Europie i USA, a zatytułowana „Wizy do życia - dyplomaci, którzy ratowali życie Żydom”. Tezą referatu będzie pytanie, ilu dyptomatów naprawdę pomagało w ratowaniu Żydów i dlaczego tych znanych, czy uhonorowanych, jest tak niewielu.

**Maja Brand** – absolwentka nauk politycznych na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ, doktorantka w Instytucie Europeistyki UJ (doktorat w ramach międzynarodowego projektu The Transnationalization of Struggles for Recognition a Women and Jews in France, Germany, and Poland in the 20th Century; temat pracy doktorskiej: Zakaz uboju rytualnego. Tendencje i próby instytucjonalizacji antyżydowskiej ideologii u schyłku II RP w perspektywie porównawczej); od stycznia 2008 w zespole odpowiedzialnym za programy i projekty badawcze w Centrum Badań Holocaustu UJ. Zainteresowania naukowe: stosunki polsko-żydowskie w XX wieku, polityka żydowska w Polsce w okresie międzywojennym, mniejszości religijne - ich mobilizacja i ochrona, antysemityzm, pamięć zbiorowa oraz miejsca pamięci Zagłady i innych ludobójstw.



**„KTO RATUJE JEDNO ŻYCIE, RATUJE CAŁY ŚWIAT”  
SEMINARIUM NAUKOWE POŚWIĘCONE PAMIĘCI HENRYKA SŁAWIKA  
W 65. ROCZNICĘ ŚMIERCI POLSKIEGO DYPLOMATY  
19-20 LISTOPADA 2009**

ABSTRAKT:

**Polscy ratujący w indywidualnych narracjach żydowskich z czasu Zagłady**

Wystąpienie będzie miało na celu analizę obrazu ratujących zachowanego w relacjach tworzonych „na gorąco” podczas ukrywania się przez ofiary Holokaustu, które doświadczały pomocy od Polaków. Wystąpienie przedstawia perspektywę ukrywającego się ratowanego, dzięki czemu dodaje kolejną warstwę do analizy złożonych relacji z okresu Zagłady. Poprzez użycie zindywidualizowanej, osobistej narracji jako źródła mamy szansę przyjrzeć się społecznej historii Zagłady, a konkretnie relacji pomiędzy ratującym a ratowanym oraz obrazu rzeczywistości z punktu widzenia ratowanego. Jednocześnie wystąpienie pozwala zadać pytanie o specyfikę takiego właśnie podejścia do historii Zagłady i jego użyteczność w badaniach nad tym okresem.

**Jerzy Dębski** – absolwent studiów historycznych na Uniwersytecie Jagiellońskim, oraz studiów doktoranckich na Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie. Pracownik Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu. Autor licznych prac na temat KL Auschwitz i innych obozów koncentracyjnych, Armii Krajowej i Polskiego Państwa Podziemnego. Stypendysta Max Planck Institut für Geschichte w Getyndze, organizator międzynarodowych konferencji naukowych, wykłady gościnne na uniwersytetach: Bochum, Oldenburg, Salzburg i Gras.

ABSTRAKT:

**Struktury Polskiego Państwa Podziemnego na Węgrzech w latach 1939-1944**

Powstanie, organizacja i działalność Bazy Nr 1 *Romek – Liszt*, Ekspozytura W Oddziały II Sztabu Naczelnego Wodza, Placówka W Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Oddziały Armii Krajowej (Komenda Okręgu Węgry AK) – akcja sceleniowa, plany mobilizacyjne i powstańcze, rozbięcie polskich struktur konspiracyjnych na Węgrzech po 19 marca 1944 r. i poszczególne losy oficerów (pobyt w niemieckich obozach koncentracyjnych).

**Aleksander Fiszer** – absolwent Wydziału Architektury Politechniki Śląskiej w Gliwicach, a także Tulane University w Nowym Orleanie i Hunter College w Nowym Yorku. Prezes Klubu Niezależnych Stowarzyszeń Twórczych „Marchoń” w Katowicach, Prezes Stowarzyszenia Henryk Sławik – Pamięć i Dzieło, Wiceprezes Stowarzyszenia NZS 1980, Wiceprezes Fundacji Via Facti, Członek Zarządu Małopolskiego Forum Współpracy z Polonią w Tarnowie, członek Stowarzyszenia Wolnego Słowa, członek FOR (Forum Obywatelskiego Rozwoju). Właściciel firmy Centrum Administracyjne PARTNER w Krakowie.



**„KTO RATUJE JEDNO ŻYCIE, RATUJE CAŁY ŚWIAT”  
SEMINARIUM NAUKOWE POŚWIĘCONE PAMIĘCI HENRYKA SŁAWIKA  
W 65. ROCZNICĘ ŚMIERCI POLSKIEGO DYPLOMATY  
19-20 LISTOPADA 2009**

ABSTRAKT:

**„Sprawiedliwi na świecie” dla współczesnych**

Termin „Sprawiedliwi wśród Narodów Świata” stał się w świadomości światowej opinii publicznej synonimem bohaterskiej postawy i ludzkiej solidarności w obliczu zła. Czy zasadne i właściwe jest nazywanie podobnym mianem ludzi, którzy narażając własne życie ratują bezinteresownie życie innych - np. Ukraińców ratujących Polaków polskich w czasie rzezi na Wołyniu czy Polaków ratujących Ukraińców w czasie akcji Wisła?

„Sprawiedliwi ...” jako wzór dla młodych współczesnych ludzi. Reprezentując wartości uniwersalne – odwaga cywilna, solidarność z krzywdzonymi, brak zgody na zło itd. – mogą i powinni być przykładem do naśladowania, a pamięć o nich służyła za drogowskaz do prawości.

„Sprawiedliwi ...” mogą i powinni być doskonałym tworzywem do budowy mostów między narodami. Postać i Dzieło Henryka Sławika są wspaniałymi materiałami na odbudowanie więzi między Polakami i Żydami.

**Paulina Gas** - absolwentka dziennikarstwa i europeistyki na Uniwersytecie Jagiellońskim. Autorka publikacji z zakresu stosunków międzynarodowych. Stypendystka Middlesex University (Londyn) oraz dwukrotnie Włoskiego Instytutu Kultury w Krakowie. Od dziesięciu lat związana z Fundacją Instytut Studiów Strategicznych, którego od 2008 jest dyrektorem.

ABSTRAKT:

**Sprawiedliwi i ich dziedzictwo**

Wystąpienie będzie dotyczyło prezentacji działań mających na celu rekonstrukcję społecznej pamięci, dotyczącej stosunków polsko-żydowskich w szczególności okresu Zagłady. Przedstawione zostaną projekty realizowane przez Fundację Instytut Studiów Strategicznych, a także plany dotyczące dalszej działalności badawczej i edukacyjnej, mającej za zadanie redefinicję polskiej tożsamości narodowej – odnalezienie jej utraconego elementu: społeczności polskich Żydów i dostrzeżenie bogactwa, jakie niesie ze sobą międzykulturowy kontakt. Prezentacja dotyczyć będzie również potrzeby koordynacji podejmowanych wysiłków na rzecz zrozumienia postaw oraz wartości kierujących ludzkim zachowaniem w czasie Holokaustu, tak, aby w związku z upływającym czasem oraz ograniczonymi możliwościami finansowania działalności, możliwe było wypełnienie luki w pamięci i wiedzy dotyczącej tego okresu.

**Arkadiusz Gołębiowski** – reżyser, scenarzysta, producent, publicysta. Absolwent wydziału operatorskiego i realizacji TV w Łodzi oraz podyplomowego studium komunikacji wizualnej na tej samej uczelni. Operator filmów fabularnych i dokumentalnych. Od lat samodzielnie





**„KTO RATUJE JEDNO ŻYCIE, RATUJE CAŁY ŚWIAT”  
SEMINARIUM NAUKOWE POŚWIĘCONE PAMIĘCI HENRYKA SŁAWIKA  
W 65. ROCZNICĘ ŚMIERCI POLSKIEGO DYPLOMATY  
19-20 LISTOPADA 2009**

realizuje własne formy filmowe i telewizyjne jako scenarzysta i reżyser. Na WSH w Pułtusku oraz Warszawskiej Szkole Reklamy w latach 2001- 2006 wykładał sztukę operatorską i fotografię. Ważniejsze filmy: „Rozbity kamień”, „Życie za życie”, „Sny stracone, sny odzyskane”, „Duchem ciosany”, „Przystanek Gdańska”, TV cykl filmów „Na misyjnym szlaku”, „Historia Kowalskich” i inne.

**ABSTRAKT:**

**Jak prawdę historyczną przekładać na język filmu**

Przez lata realizując filmy i programy TV związane z tematyką historyczną obserwuję trudności związane z przekładaniem treści historycznej na język filmu. Dynamiczny rozwój mediów elektronicznych spowodował, że opowiadamy wszystko szybko, dynamicznie i, niestety, często powierzchownie. Zwłaszcza młody widz oczekuje syntetycznych informacji podanych w ciekawej, dynamicznie zmontowanej formie. Znaczne obniżenie kosztów produkcji telewizyjnej oraz stosunkowo słabe przygotowanie filmowe dziennikarzy podejmujących pracę w stacjach TV powoduje, że często tematy przedstawiane są w sposób publicystyczny, zbudowane na wypowiedziach „setkowych”, z pominięciem strony wizualnej. Reportaż czy film, często poruszające ważną tematykę, już na samym początku skazane są na porażkę. Przed twórcami zatem stoją ważne wyzwania: Jak znaleźć złoty środek, aby te wszystkie czynniki zrównoważyć... Co zrobić, aby film był uczciwie opowiedziany, nie pomijał istotnych faktów historycznych, a jednocześnie swoją nowoczesną formą docierał do szerokiej publiczności. Na przykładzie pracy przy filmie „Historia Kowalskich” postaram się wskazać drogę, która jest jedną z propozycji dotarcia do widza.

**Elżbieta Isakiewicz** - absolwentka polonistyki UW. Pracę reporterską rozpoczęła w 1981 roku w prasie studenckiej. Laureatka wielu nagród dziennikarskich oraz literackich, m.in.: 1983 – wyróżnienie przyznane przez zdelegalizowane w stanie wojennym Stowarzyszenie Dziennikarzy Polskich za reportaże społeczne publikowane w tygodniku „ITD.” 2001 – nagroda Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Z-ca red. nac. „Gazety Polskiej” w okresie, gdy było to pismo niezależne. Teksty publicystyczne i reportaże publikowała m.in. w „Gazecie Wyborczej”, „Rzeczpospolitej”, „Newsweeku”. Pole zainteresowań: relacje polsko-żydowskie, bieda – bogactwo, sytuacja wykluczonych i niepełnosprawnych, przemiany społeczne. Członek Stowarzyszenia Pisarzy Polskich. Najważniejsze książki: „Liczenie słoni”(powieść), „Ustna harmonijka – relacje Żydów, których uratowali od zagłady Polacy”, „Czerwony ołówek” (reportaż historyczny o H. Sławiku). Od 2007 r. wchodzi w skład Tygodnika Powszechnego.



**„KTO RATUJE JEDNO ŻYCIE, RATUJE CAŁY ŚWIAT”  
SEMINARIUM NAUKOWE POŚWIĘCONE PAMIĘCI HENRYKA SŁAWIKA  
W 65. ROCZNICĘ ŚMIERCI POLSKIEGO DYPLOMATY  
19-20 LISTOPADA 2009**

**ABSTRAKT:**

**Henryk Zimmermann – strażnik sprawiedliwości**

Świadek historii, polski Żyd, po wojnie obywatel Izraela, wybitny polityk, w-ce przewodniczący Knesetu, współzałożyciel partii Likud, który w czasie wojny znalazł się na Węgrzech i od Henryka Sławika, prezesa Komitetu Obywatelskiego dla Spraw Opieki nad Polskimi Uchodźcami, otrzymał funkcję pełnomocnika ds. legalizacji uchodźstwa. Przejęty wielkością dokonań Sławika, uznaje za swoją misję życiową przywrócić pamięć o tym wyjątkowym Polaku, który uratował kilka tysięcy Żydów i prowadzi pionierską wieloletnią kampanię uwieczoną przyznaniem Sławikowi pośmiertnie medalu Sprawiedliwego. W swoim wystąpieniu przedstawię dzieje zmagania Zimmermanna o wpisanie Sławika w poczet wielkich bohaterów wojny.

**Ewa Kozerska** - adiunkt w Katedrze Doktryn Polityczno-Prawnych i Prawa Rzymskiego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Opolskiego; od 2007 prodziekan ds. nauki badań w/w wydziału; zainteresowania naukowe oscylują wokół katolickiej nauki społecznej, myśli konserwatywnej i liberalnej, ideologii totalitarnej i autorytarnej; stypendystka fundacji KAAD z siedzibą w Bonn, autorka monografii pt. „Państwo i społeczeństwo w poglądach Piusa XI”, Wrocław 2005; licznych artykułów poświęconych Piusowi XI, A. de Tocqueville’owi oraz biogramów zawartych w „Leksykonie myślicieli politycznych i prawnych”, pod red. E. Kundery i M. Maciejewskiego, wyd. III, Warszawa 2009; współredaktor prac zbiorowych (m.in. „Aksjologiczne i praktyczne aspekty integracji europejskiej”, Wrocław 2007; „Problemy własności w ujęciu historyczno-prawnym”, Opole 2008); współorganizator ogólnopolskiej konferencji nt. „Ideowych i prawnych uwarunkowań integracji europejskiej” (Kamień Śląski 2007) oraz od 2006 r. cyklicznych corocznych Opolskich Kolokwium Prawno-Historycznych.

**ABSTRAKT:**

**Kilka uwag o rasizmie w poglądach Piusa XI**

Pontyfikat papieża Piusa XI (1922-1939) przypadł na trudny w dziejach ludzkości okres radykalnych przemian ustrojowych i recesji gospodarczej, procesów które w następstwie I międzynarodowego konfliktu zbrojnego, sprzyjały pogłębieniu kryzysu cywilizacyjnego ówczesnego świata. Jednym ze znaczących symptomów tego zjawiska stała się polityka rasistowska propagowana i realizowana, z różnym nasileniem, w państwach o ustroju faszystowskim na czele z Trzecią Rzeszą. Wobec narastających praktyk rzeźników tej ideologii nie pozostały obojętne świeckie elity intelektualne, jak również hierarchie Kościoła rzymskokatolickiego. Szczególnie dla osób utożsamiających się z teologią i etyką chrześcijańską nie do zaakceptowania była transpozycja prawa bożego, zawierającego wytyczne dla sfery publicznej i prywatnej, na rzecz mitu „rasy i krwi” związanego



**„KTO RATUJE JEDNO ŻYCIE, RATUJE CAŁY ŚWIAT”  
SEMINARIUM NAUKOWE POŚWIĘCONE PAMIĘCI HENRYKA SŁAWIKA  
W 65. ROCZNICĘ ŚMIERCI POLSKIEGO DYPLOMATY  
19-20 LISTOPADA 2009**

z ubóstwianiem i wywyższaniem tylko jednego narodu. W tym duchu też brzmiały postulaty Piusa XI zawarte w licznych encyklikach (m.in. „Ubi arcano Dei” z 1922 r., „Non abbiamo bisogno” z 1931 r. „Mit brennender Sorge” z 1937 r.), enuncjacjach oraz okolicznościowych publicznych wystąpieniach. W swym nauczaniu konsekwentnie wykazywał różnice wynikające ze światopoglądu katolickiego i rasistowskiego. Piętnował też wszelkie przejawy dyskryminacji rasowej, bowiem doprowadzają nie tylko do spiętrzenia antagonizmów społecznych i związanych z nimi prześladowań, ale również stają się przyczyną „spustoszenia” moralnego i dezorientacji w zakresie kultuwowania właściwego systemu wartości moralnych, wypracowanych i sprawdzonych na kanwie chrześcijaństwa przez dotychczasowe pokolenia.

**Jacek Leociak** - adiunkt w Instytucie Badań Literackich PAN, kierownik Zakładu Badań Nad Literaturą Holocaustu IBL PAN, członek Centrum Badań nad Zagładą Żydów przy IFiS PAN, członek redakcji rocznika „Zagłada Żydów. Studia i materiały”. Opublikował: *Tekst wobec Zagłady. O relacjach z getta warszawskiego* (1997, przekład angielski 2004) oraz (wspólnie z Barbarą Engelking) *Getto warszawskie. Przewodnik po nieistniejącym mieście* (2001; *The Warsaw Ghetto. A Guide to the Perished city*, Yale Univ. Press, 2009). Artykuły, szkice, recenzje publikował w czasopiśmie i w książkach zbiorowych. Zajmuje się formami zapisu doświadczeń granicznych (w tym doświadczenia Zagłady).

**ABSTRAKT:**

**Polscy Sprawiedliwi w świadectwach z USC Shoah Foundation Institute w Los Angeles**

Skupienie się nad tym, w jaki sposób polscy Sprawiedliwi mówią o swoich doświadczeniach związanych z udzielaniem pomocy Żydom. Wskazanie na specyfikę relacji składanych do archiwum USC Shoah Foundation Institute for Visual History and Education w Los Angeles. Relacje te traktuję nie tyle jako źródło historyczne odsłaniające sekwencję wydarzeń wymagających weryfikacji i konfrontacji z innymi źródłami, ile raczej jako zapis doświadczenia. Interesuje mnie nie tyle historia jako domena faktów, ile sposoby mówienia o historii; nie tyle to, co się wydarzyło, ile kształt pamięci o wydarzeniach, formy jej przywoływania i ekspresji; wreszcie – nie tyle przeszłość sama w sobie, ile forma opowiadania o przeszłości.

**Michał Luty** - Działacz „S” w latach 1980 – 1990 w Regionie Śląsko-Dąbrowskim, Współzałożyciel w 1980 r. i kierownik WSZECHNICZY GÓRNOŚLĄSKIEJ, za działalność w „S” internowany w 1982, więziony 1983 – 1985. W latach 1982 – 1989 działacz podziemnej „S”, w tym: współpracownik miesięcznika „GŁOS ŚLĄSKO-DĄBROWSKI”; 1986 – 1987 - członek Tymczasowej Rady „S” Regionu Śląsko-Dąbrowskiego; 1988 – 1990 - wiceprzewodniczący i





**„KTO RATUJE JEDNO ŻYCIE, RATUJE CAŁY ŚWIAT”  
SEMINARIUM NAUKOWE POŚWIĘCONE PAMIĘCI HENRYKA SŁAWIKA  
W 65. ROCZNICĘ ŚMIERCI POLSKIEGO DYPLOMATY  
19-20 LISTOPADA 2009**

członek zarządu Regionalnej Komisji Wykonawczej NSZZ „S”; 1990 – 2005 – członek ROAD-u, UD i UW; 2006 – nadal – członek PiS-u; Laureat nagrody POLCUL FOUNDATION za rok 1985; Wiceprezydent Katowic w latach 2000 – 2002 i 2006 – 2008; współzałożyciel i sekretarz stowarzyszenia HENRYK SŁAWIK – PAMIĘĆ I DZIEŁO, Prezes stowarzyszenia MIĘDZYMORZE – STOWARZYSZENIE NA RZECZ WZAJEMNEGO POZNANIA, DIALOGU I ZBLIŻENIA NARODÓW EUROPY ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ; Odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski.

**ABSTRAKT:**

**Poszanowanie godności człowieka w obliczu Holokaustu**

Zagrożenia życia społeczności żydowskiej w latach II wojny światowej wymagało podejmowania działań ekstremalnych, zarówno ze strony prześladowanych jak i osób udzielających pomocy. Warunkiem przeżycia było ukrycie żydowskiej tożsamości. Dotyczyło to zwłaszcza dzieci ratowanych w polskich rodzinach i placówkach społecznych. Do kamuflażu służyło fałszowanie metryk urodzenia związane z wyuczaniem chrześcijańskich obrządków religijnych. Dzieci, najczęściej osierocone, zdane na swych opiekunów, na ich przemyślność, kulturę czy takt nie zawsze były świadome śmiertelnego niebezpieczeństwa. Nic zatem dziwnego, że cała uwaga skierowana była na zatarcie ich dotychczasowej tożsamości i przyjęcie nowej, chrześcijańskiej. Praktykowane tajne nauczanie religii mojżeszowej w Vacu jest zapewne ewenementem, przejawem szacunku i poszanowaniem godności młodych podopiecznych. Nie są mi znane inne przypadki pielęgnowania wśród chronionych dzieci ich narodowej kultury i religii.

**Grzegorz Łubczyk** – absolwent polonistyki i dziennikarstwa Uniwersytetu Warszawskiego. Wielokrotny korespondent polskiej prasy na Węgrzech. W latach 1997-2001 ambasador RP na Węgrzech. Autor ośmiu książek, głównie o tematyce polsko – węgierskiej, w tym dwóch poświęconych Henrykowi Sławikowi. Współautor i autor kilku filmów dokumentalnych, w tym o H. Sławiku oraz polskim malarzu – uchodźcy Karolu Malczyku. Odznaczony Krzyżem Oficerskim z Gwiazdą Zasługi Republiki Węgierskiej. Zasłużony dla miasta Jastrzębia Zdroju. Współzałożyciel i wiceprezes Stowarzyszenia HENRYK SŁAWIK - Pamięć i Dzieło. Honorowy Obywatel węgierskiego m. Vamosmikola.

**ABSTRAKT:**

**Zapomniany przywrócony pamięci Bohater trzech narodów**

Wystąpienie skoncentrowane na spotkaniu z H. Zimmermannem w 2001 r., które było odkryciem niezwyklej postaci Henryka Sławika; skupienie się na przedstawieniu najważniejszych etapów wielokrotnej batalii w Polsce i innych krajach o godne miejsce w



**„KTO RATUJE JEDNO ŻYCIE, RATUJE CAŁY ŚWIAT”  
SEMINARIUM NAUKOWE POŚWIĘCONE PAMIĘCI HENRYKA SŁAWIKA  
W 65. ROCZNICĘ ŚMIERCI POLSKIEGO DYPLOMATY  
19-20 LISTOPADA 2009**

historii i świadomości dla Henryka Sławika.

**Marek Maciejewski** – profesor zwyczajny Uniwersytetu Wrocławskiego i Opolskiego, na obu uczelniach kierownik Katedry Doktryn Politycznych i Prawnych; redaktor naczelny „Studiów nad Faszyzmem i Zbrodniami Hitlerowskimi”; specjalista w dziedzinie doktryn nacjonalistycznych, antyrasistowskich, rasistowskich, nazistowskich, konserwatywnych i proeuropejskich. Autor około 250 publikacji naukowych.

ABSTRAKT:

**Helmut James von Moltke i Kreisauer –Kreis**

Koncepcja i działalność opozycyjnej wobec hitlerowskiego reżimu grupy osób skupionych podczas II Wojny Światowej wokół śląskiego arystokraty z Krzyżowej Helmuta Jamesa von Moltkego. Opowiadali się za przywróceniem w Niemczech rządów prawa, ukaraniem zbrodniarzy nazistowskich, powrotem do wartości chrześcijańskich i odbudową pokojowych stosunków z Europą. Ich działalność świadczyła o tym, że nawet w Niemczech hitlerowskich istnieli „dobrzy ludzie w czasach zła”.

**Marek Maldis** - dziennikarz telewizyjny, dokumentalista. Absolwent Instytutu Historii i Instytutu Dziennikarstwa Uniwersytetu Warszawskiego. Swą drogę dziennikarską rozpoczynał w codziennej prasie stołecznej, później pracował w Polskim Radiu skąd trafił do telewizji. Specjalizuje się w tematyce historycznej. Jest autorem i reżyserem wielu programów, reportaży i dokumentów telewizyjnych. Wiele z nich było pokazywanych i nagradzanych na krajowych i międzynarodowych przeglądach oraz festiwalach filmowych i telewizyjnych. Swe doświadczenie zawodowe stara się przekazywać nie tylko młodszym kolegom z telewizji publicznej, w której jest zatrudniony. Wykłada też dziennikarstwo na wyższych uczelniach Warszawy.

ABSTRAKT:

**Tyle o sobie wiemy ile nas pokażą**

W stosunku mediów do Henryka Sławika jak w soczewce możemy zobaczyć nasz stosunek do własnej, najnowszej historii. Widać tu i zapomnienie tej postaci, i świadome przemilczanie jego czynów, a także próby manipulacji jego dokonaniem oraz umiejscawiania Henryka Sławika w niewłaściwym kontekście historycznym. Także przypomnienie bitwy o zaistnienie tej postaci w mediach elektronicznych wiąże się nie tylko z wyżej przedstawionymi problemami. Tu również unaocznia się stosunek decydentów tych mediów do naszych „Sprawiedliwych”. Omawiając i analizując zasygnalizowane tu sprawy warto pokusić się



**„KTO RATUJE JEDNO ŻYCIE, RATUJE CAŁY ŚWIAT”  
SEMINARIUM NAUKOWE POŚWIĘCONE PAMIĘCI HENRYKA SŁAWIKA  
W 65. ROCZNICĘ ŚMIERCI POLSKIEGO DYPLOMATY  
19-20 LISTOPADA 2009**

o odpowiedź- jaka jest i jaka winna rola mediów w przedstawianiu spraw związanych z Holokaustem i jak pokazywać nasz udział w dziele ratowania Żydów w czasie II Wojny Światowej.

**Maciej Marszał** – profesor nadzwyczajny Uniwersytetu Wrocławskiego; prawnik, politolog. Od 2008 r. pełni obowiązki prodziekana na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego. Autor wielu publikacji na temat polskich interpretacji włoskiego faszyzmu i nazizmu, polskich koncepcji ustrojowych w Drugiej Rzeczypospolitej; a także współczesnych polskich doktryn politycznych i prawnych. Długoletni współpracownik Ośrodka Myśli Politycznej w Krakowie.

ABSTRAKT:

**Szymon Rundstein wobec prawa Trzeciej Rzeszy**

Celem wystąpienia będzie przedstawienie poglądów jednego z najwybitniejszych prawników prawa międzynarodowego i cywilnego Drugiej Rzeczypospolitej Szymona Rundsteina na prawo i bezprawie w Trzeciej Rzeszy. Prawnikiem ten miał oryginalne poglądy na nazistowską doktrynę prawa międzynarodowego i prawa cywilnego. Uczony ten zginął wraz z całą rodziną w obozie koncentracyjnym w Treblince.

**Wiesława Młynarczyk** - pracownik Biura Edukacji Publicznej Warszawskiego Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej; nauczyciel 81. LO im. A. Fredry w Warszawie. Prowadzi warsztaty edukacyjne dla nauczycieli dotyczące historii najnowszej, szczególnie na temat Holokaustu i powojennej historii Żydów. Jest autorką wielu scenariuszy lekcji i innych publikacji edukacyjnych poświęconych tej tematyce. W 2008 r. otrzymała Dyplom Honorowy dla Polaków ratujących zabytki kultury żydowskiej. Dwukrotnie – w 2008 i 2009 roku - nominowana do nagrody im. Ireny Sendlerowej *Za naprawianie świata*.

ABSTRAKT:

**Postać Henryka Sławika w edukacji szkolnej**

Postać Henryka Sławika wpisuje się edukacyjnie w problematykę ratowania Żydów przez Polaków w czasie II wojny światowej. Głównym celem działań edukacyjnych ( lekcji historii, języka polskiego, zajęć pozalekcyjnych) jest zaprezentowanie roli Sławika w ratowaniu Żydów oraz przedstawienie drogi do uhonorowania go medalem Sprawiedliwego wśród Narodów Świata. Ważne jest również pokazanie Sławika w kontekście Raula Wallenberga. Zwraca się także uwagę na współpracę Sławika z Józefem Antalem w Komitecie Obywatelskim. Podkreśla rolę Henryka Zvi Zimmermanna i Grzegorza Łubczyka w odkrywaniu tej postaci. Realizacja tych celów odbywa się za pomocą różnych materiałów i środków dydaktycznych, głównie relacji uratowanych z sierocińca w Vacu oraz filmu Marka



**„KTO RATUJE JEDNO ŻYCIE, RATUJE CAŁY ŚWIAT”  
SEMINARIUM NAUKOWE POŚWIĘCONE PAMIĘCI HENRYKA SŁAWIKA  
W 65. ROCZNICĘ ŚMIERCI POLSKIEGO DYPLOMATY  
19-20 LISTOPADA 2009**

Maldisa i Grzegorza Łubczyka *Henryk Sławik. Polski Wallenberg.*

**Dagmara Mrozowska** - absolwentka stosunków międzynarodowych na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz podyplomowych studiów z zakresu zarządzania zasobami ludzkimi na Uniwersytecie Śląskim, doktorantka w Instytucie Europeistyki UJ (temat pracy doktorskiej: *Holokaust. Tragedia Romów w XX wieku*); od października 2008 r. w Centrum Badań Holokaustu UJ. Zainteresowania naukowe: pamięć o Porrajmos, tożsamość Romów w kontekście doświadczenia Zagłady, sytuacja Romów w Europie Wschodniej, uprzedzenia i stereotypy społeczne, stosunek społeczeństwa do mniejszości narodowych, polityka pojednania i tolerancja, nacjonalizm, etniczność, kulturowe kształtowanie tożsamości.

**ABSTRAKT:**

**Wielkie serce i odwaga Alfredy Markowskiej**

Wystąpienie będzie miało na celu ukazanie bohaterskiej postawy Alfredy Markowskiej. Romki, która podczas II wojny światowej uratowała życie wielu dzieciom pochodzenia romskiego i żydowskiego. Po kilkudziesięciu latach – 17 października 2006 r., Alfreda Markowska zwana Noncią (cygańskie imię) za zasługi w ratowaniu życia ludzkiego została odznaczona przez Prezydenta Lecha Kaczyńskiego Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski.

**Maciej Pawlicki** - reżyser, scenarzysta, producent, publicysta. Absolwent Wydziału Wiedzy o teatrze warszawskiej PWST. Krytyk teatralny i filmowy, w stanie wojennym współpracownik prasy podziemnej. Stypendysta Alfred Friendly Press Fellowship. Dziennikarz The Philadelphia Inquirer. Redaktor naczelny FILM-u, dyrektor TVP 1, dyrektor programowy telewizji RTL 7 i TV Puls, dyrektor programowy udziału Polski w Wystawach Światowych EXPO 2000 i 2005 oraz Komisarz udziału w EXPO 2008 w Saragossie. Inicjator akcji „Życie za Życie” poświęconej pamięci Polaków, którzy narażali życie, by ratować Żydów (obecnie prowadzonej przez NCK i IPN).

**ABSTRAKT:**

**Czy potrafimy opowiedzieć światu o Polakach ratujących Żydów?**

W 1989 roku zaprzyjaźniłem się z amerykańskim dziennikarzem Davidem Prestonem. Na jego prośbę przez kilka miesięcy tłumaczyłem pisane po polsku w latach 1945-47 listy jego matki Haliny Wind do jej brata, nowojorskiego rabina. Halina Wind opisywała w nich historię swego ocalenia przez Leopolda Sochę, lwowskiego złodzieja. Socha przechowywał Halinę oraz kilku innych Żydów w kanałach przez kilkanaście miesięcy. Przyjaźń z Davidem zainspirowała mnie



**„KTO RATUJE JEDNO ŻYCIE, RATUJE CAŁY ŚWIAT”  
SEMINARIUM NAUKOWE POŚWIĘCONE PAMIĘCI HENRYKA SŁAWIKA  
W 65. ROCZNICĘ ŚMIERCI POLSKIEGO DYPLOMATY  
19-20 LISTOPADA 2009**

do opowiedzenia historii Polaków, którzy zginęli za to, że próbowali ocalić swych sąsiadów, polskich Żydów. Z kolei dzięki inspiracji Eleonory Bergman moja opowieść jest historią tak o Polakach, jak i o polskich Żydach, bo ich skomplikowana wspólna przeszłość jest nierozzerwalna.

**Stanisław Puchała** - kapłan Archidiecezji Katowickiej, dr teologii, kapelan Jego Świątobliwości, honorowy dziekan Dekanatu Katowice-Śródmieście, proboszcz parafii katedralnej Chrystusa Króla w Katowicach, członek: Archidiecezjalnej Komisji Muzyki Sakralnej, Rady Kapłańskiej, Stowarzyszenia Henryk Sławik - Pamięć i dzieło, kapelan Rekolekcji Małżeńskich i Śląsko-Dąbrowskiej *Solidarności* oraz Rad Programowych: *Radio Katowice* i Zespołu Pieśni i Tańca *Śląsk*. Był duszpasterzem młodzieży, diecezjalnym duszpasterzem akademickim w Katowicach, duszpasterzem pracowników naukowych, a także redaktorem audycji radiowych w *Radiu Katowice*.

ABSTRAKT:

**Sprawiedliwi i Ich Świat**

Henryk Sławik - Sprawiedliwy wśród Narodów Świata. Człowiek niezwykły - jak promień światła pośród ciemności życia. „Owocem światłości jest wszelka prawość i sprawiedliwość i prawda” (*Ef 5,9*). Te słowa św. Pawła dobrze określają postawę życiową Henryka Sławika. Postawa pełna prostoty, zaangażowania, konsekwencji, otwarcia na potrzebujących, wrażliwa na los krzywdzonych, kształtowała się w jego górnośląskiej rodzinie. Niewielka miejscowość Szeroka w powiecie pszczyńskim, gdzie się urodził w rolniczo-robotniczej rodzinie, to był jego świat, w którym wzrastał. Śląską rodzinę charakteryzowała pracowitość, uczciwość, wytrwałość, wierność chrześcijańskiej tradycji, szacunek wobec drugich, tolerancja. Dla osobowości Henryka Sławika kształtowanej w takich warunkach oczywistą była potrzeba angażowania się tam, gdzie można było pomnażać dobro, służyć ludziom, ratować zagrożone ludzkie życie.

**Piotr Setkiewicz** –kierownik działu naukowego Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu, a wcześniej kierownik tamtejszego archiwum. Doktorat obroniony w 2000 roku na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego (*IG Farben Werk Auschwitz. 1941-1945*).

ABSTRAKT:

**Sprawiedliwi i Ocaleni w dokumentach b. KL Auschwitz**

W KL Auschwitz przebywało co najmniej kilkunastu Żydów, którzy zawdzięczali życie Sprawiedliwym - Polakom oraz polskich więźniów, osadzonych w obozie za pomoc Żydom.





**„KTO RATUJE JEDNO ŻYCIE, RATUJE CAŁY ŚWIAT”  
SEMINARIUM NAUKOWE POŚWIĘCONE PAMIĘCI HENRYKA SŁAWIKA  
W 65. ROCZNICĘ ŚMIERCI POLSKIEGO DYPLOMATY  
19-20 LISTOPADA 2009**

Ponadto w samym obozie zdarzały się sytuacje gdy więźniowie udzielali sobie pomocy, niejednokrotnie ratując siebie nawzajem, kiedy pokonywano partykularyzm narodowy pomagając więźniom spoza kręgu znajomych i rodaków. Wielu ratujących nie doczekało się nigdy oficjalnego uznania, nie spełniając formalnych wymogów Komisji Instytutu Yad Vashem, a którzy jednak dla swoich podopiecznych narażali życie.

**Tomasz Scheffler** - pracownik w Katedrze Doktryn Politycznych i Prawnych na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego. Od 1995 r. radca prawny, od 2004 r. członek Rady OIRP we Wrocławiu, a od 2007 r. zastępca Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego samorządu radców prawnych. Doktorat obroniony w 2005 r. Autor kilkudziesięciu publikacji z zakresu niemieckiej i anglosaskiej myśli politycznej i prawnej XXw.

**ABSTRAKT:**

**Natalia Tułasiewicz: w służbie drugiemu**

Natalia Tułasiewicz od 1933 r. pracowała w Poznaniu jako nauczycielka języka polskiego. Równolegle podejmowała działania mające na celu niesienie bliźnim pomocy duchowej i religijnej. Po wypędzeniu w 1939 roku na terytorium Generalnego Gubernatorstwa i zamieszkaniu w 1940 r. w Krakowie podjęła pracę w tajnym nauczaniu. W 1943 r. w porozumieniu ze strukturami podziemnego państwa polskiego zgłosiła się dobrowolnie na roboty w Niemczech. W obozie w Hanowerze prowadziła intensywną i skuteczną działalność świeckiego apostołstwa. Po dekonspiracji wiosną 1944 r. i brutalnym śledztwie zamordowana w dniu 31 marca 1945 w obozie Ravensbrück. Stałym i niezmiennym mottem jej działalności była zasada: „Po co żyć? aby drugim czynić dobrze”. W 1999 r. Jan Paweł II zaliczył ją w poczet błogosławionych.

**Aleksander B. Skotnicki** – profesor zwyczajny UJ, kierownik Katedry i Kliniki Hematologii, twórca i organizator Krakowskiego Ośrodka Transplantacji Szpiku ( przeszło 500 zabiegów). Promotor 21 przewodów doktorskich, 15 prac magisterskich z zakresu analityki lekarskiej oraz doświadczalnej i klinicznej Hematologii i diagnostyki nowotworowych chorób krwi (białaczek i chłoniaków). Autor lub współautor przeszło 300 publikacji naukowych i 12 monografii książkowych. Od około 10 lat niezależnie od pracy lekarskiej i kierowania ważną jednostką Szpitala Uniwersyteckiego zajmuje się dokumentowaniem historii ludności żydowskiej przedwojennego Krakowa a także jej losów podczas okupacji hitlerowskiej. Wg prof. Andrzeja Chwalby najlepszy historyk wśród lekarzy na południe od Warszawy. Autor wielu artykułów historycznych, wydawnictw okolicznościowych i książkowych m.in. „Społeczność żydowska w Polsce. Zwyczaje i udział w walce o Niepodległość”, „ Oskar Schindler w oczach uratowanych przez siebie krakowskich Żydów”, „ Generał Władysław



**„KTO RATUJE JEDNO ŻYCIE, RATUJE CAŁY ŚWIAT”  
SEMINARIUM NAUKOWE POŚWIĘCONE PAMIĘCI HENRYKA SŁAWIKA  
W 65. ROCZNICĘ ŚMIERCI POLSKIEGO DYPLOMATY  
19-20 LISTOPADA 2009**

Sikorski i jego żołnierze”, „Jan Karski- człowiek, który chciał zatrzymać Holokaust” oraz licznych wystaw fotograficznych (wraz z Krakowskim Towarzystwem Fotograficznym) dokumentujących przeszłość Krakowa.

**ABSTRAKT:**

**Jan Koziulewski Karski**

Jan Koziulewski Karski (1914-2000) był emisariuszem Polskiego Państwa Podziemnego w latach 1939-1945. Ukończył Wydział Prawa i Dyplomacji na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie (1931-1935). Mówił biegle po angielsku, francusku i niemiecku. W roku 1939 został przyjęty do służby dyplomatycznej w polskim MSZ. Podczas Kampanii Wrześniowej jako oficer V Dyw. Artylerii Konnej Krakowskiej Brygady Kawalerii dostał się do niewoli sowieckiej k. Tarnopola. Po ucieczce i dotarciu do Warszawy włącza się w listopadzie 1939 roku do działań konspiracyjnych w Centralnym Komitecie Organizacji Niepodległościowych. W styczniu 1940 r. podejmuje pierwszą misję dyplomatyczną do Paryża, do Rządu gen. Sikorskiego we Francji, skąd wraca do kraju w maju przekazując plany organizacji Państwa Podziemnego. Podczas drugiej misji do Francji w czerwcu 1940 r. zostaje aresztowany na terenie Słowacji, a po torturach i próbie samobójczej w celi gestapo przewieziono go do szpitala w Nowym Sączu, skąd został uwolniony przez żołnierzy ZWZ. Po powrocie do konspiracji podejmuje ryzyko kolejnej misji kurierskiej, tym razem do Londynu w październiku 1942 r., spotykając się uprzednio z przedstawicielami organizacji żydowskich, wchodząc do getta w Warszawie oraz do obozu w Izbicy Lubelskiej, aby móc przekazać - jako naoczny świadek swoje- relacje o terrorze i represjach rządowi Państw Sprzymierzonych. Po wojnie przez 45 lat wykładał historię dyplomacji na Uniwersytecie w Georgetown w Waszyngtonie, gdzie przekazywał przyszłym politykom swoje doświadczenia w walce z obojętnością świata na nietolerancję, agresję i terror w stosunku do ludzi innej narodowości, religii czy koloru skóry.

**Mateusz Szpytma** – absolwent historii i nauk politycznych na Uniwersytecie Jagiellońskim. Specjalizuje się w historii wsi i ruchu ludowego. Obecnie przygotowuje pracę doktorską „Zjednoczone Stronnictwo Ludowe w województwie krakowskim”. Od 2000 r. jest pracownikiem IPN. Autor i współautor pięciu książek i kilkunastu artykułów, m.in. *Sprawiedliwi i ich świat. Markowa w fotografii Józefa Ulmy*, Kraków-Warszawa 2007, *The Risk of Survival. The Rescue of the Jews by the Poles and the Tragic Consequences for the Ulma Family from Markowa*. Warszawa-Kraków 2009; *Ludzie bezpieczeństwa województwa krakowskiego*, Kraków 2007.



**„KTO RATUJE JEDNO ŻYCIE, RATUJE CAŁY ŚWIAT”  
SEMINARIUM NAUKOWE POŚWIĘCONE PAMIĘCI HENRYKA SŁAWIKA  
W 65. ROCZNICĘ ŚMIERCI POLSKIEGO DYPLOMATY  
19-20 LISTOPADA 2009**

ABSTRAKT:

**Świat Sprawiedliwych na przykładzie Markowej**

Przypadki pomocy udzielonej Żydom w Markowej (w siedmiu chłopskich domach ukrywało się co najmniej 25 osób, a być może nawet 29). Z tego grona zamordowanych zostało 8 osób. Zginęła także 8 osobowa rodzina Ulmów, która ich ukrywała. Opowiem jak doszło do tragedii (skąd Niemcy dowiedzieli się o fakcie ukrywania) i jaki był jej przebieg. Scharakteryzuję wieś Markową, środowiska jakie w niej działały, w szczególności te do których należeli sprawiedliwi. Scharakteryzuję także przedwojenną społeczność żydowską w Markowej oraz to jak układały się stosunki pomiędzy Polakami a Żydami. Postaram się odpowiedzieć na pytanie, jaki miało to wpływ na udzielenie pomocy osobom pochodzenia żydowskiego.

**Artur Szyndler** - religioznawca, absolwent Wydziału Filozoficznego UJ. Pracuje w Centrum Żydowskim w Oświęcimiu, gdzie zajmuje się badaniami historycznymi oraz edukacją; wykładowca w Instytucie Politologii PWSZ w Oświęcimiu. Publikował m.in. w: „Karcie”, „Studia Judaica”, „Pro Memoria” oraz „Zeszytach Oświęcimskich”. Zajmuje się dziejami i kulturą Żydów na ziemiach polskich w XIX i XX wieku.

ABSTRAKT:

**Jak uczyć o Sprawiedliwych wśród Narodów Świata? Doświadczenia edukacyjne Centrum Żydowskiego w Oświęcimiu.**

Wystawa fotograficzna: *Polscy Bohaterowie. Ci, którzy ratowali Żydów*, której Centrum Żydowskie jest współorganizatorem została pokazana w Oświęcimiu w roku 2007. Jej otwarcie stało się przyczynkiem do szeregu działań edukacyjnych, mających na celu przybliżenie młodzieży szkolnej, jak również nauczycielom, tematyki związanej z polskimi Sprawiedliwymi. Podstawowym celem edukacyjnym była chęć zwrócenia uwagi na współczesny kontekst wydarzeń z przeszłości i położenie akcentu na aktualność tematu, który winien stać się współcześnie częścią tego, co ogólnie nazywamy edukacją na rzecz tolerancji. Wystąpienie będzie więc w części skupiało się na omówieniu realizowanych programów, jak również doświadczeń i obserwacji nabytych podczas ich realizacji.

**Piotr Trojański** - pracownik Instytutu Historii Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie. Doradca akademicki w Międzynarodowym Centrum Edukacji o Auschwitz i Holokaucie. Kierownik studiów podyplomowych Totalitaryzm - Nazizm - Holokaust. Członek polskiej delegacji w Task Force for International Cooperation on Holocaust Education, Remembrance and Research oraz Międzynarodowej Rady Oświęcimskiej. Zainteresowania naukowe: historia społeczno-gospodarcza Żydów polskich okresu międzywojennego,





**„KTO RATUJE JEDNO ŻYCIE, RATUJE CAŁY ŚWIAT”  
SEMINARIUM NAUKOWE POŚWIĘCONE PAMIĘCI HENRYKA SŁAWIKA  
W 65. ROCZNICĘ ŚMIERCI POLSKIEGO DYPLOMATY  
19-20 LISTOPADA 2009**

dydaktyka historii i nauczanie o Holokauście. Autor (współautor lub redaktor) licznych publikacji poświęconej tej tematyce, m.in. programu i podręcznika do nauczania o Holokauście. Ostatnio opublikował książkę pt. „Żydzi w województwie krakowskim 1918-1939. Studia statystyczne nad aktywnością społeczno-zawodową”, Kraków 2009.

ABSTRAKT:

**Problematyka pomocy i ratowania Żydów podczas II wojny światowej w edukacji szkolnej w Polsce – perspektywa historyczna**

Problematyka pomocy i ratowania Żydów w okresie II wojny światowej nie zawsze znajdowała właściwe miejsce w polskiej edukacji szkolnej. W okresie PRL-u zagadnienie to traktowane było w sposób instrumentalny. Ekspozowano przykłady osób ratujących Żydów, jednocześnie przemilczając pozostałe grupy postaw. Stąd też po obaleniu komunizmu wiele uwagi poświęcano pozostałym kategoriom postaw, o których nie można było wcześniej mówić lub też świadomie je przemilczano (takim jak: bierni świadkowie, szmalcownicy czy pomocnicy oprawców). Nadmierne ekspozowanie tych właśnie postaw, skądinąd uzasadnione z uwagi na ich przemilczanie w latach wcześniejszych, pośrednio przyczyniło się jednak do deprecjonowania znaczenia wykorzystywania w edukacji szkolnej postaci Sprawiedliwych. W ostatnich latach lukę tę próbuje się nadrobić.

**Ewa Wierzyńska** – absolwentka ekonomii SGPiS. Kształciła się również jako dziennikarz na Wydziale Dziennikarstwa UW oraz na Uniwersytecie Stanforda w ramach programu the Professional Journalism Fellowship (PJF). Do roku 1982 pracowała jako dziennikarka tygodnika „Kultura”, zamkniętego po wprowadzeniu stanu wojennego. W 1984 r. wraz z rodziną wyemigrowała do Stanów Zjednoczonych. Pracowała m.in. w biurze członka Kongresu Stanów Zjednoczonych jako specjalista ds. mniejszości etnicznych, była korespondentem *Rzeczpospolitej*, pracowała również jako konsultant programu USAID wspierającego rozwój samorządów lokalnych w Polsce. Od 2006 r. zajmuje się koordynacją działań mających na celu gromadzenie środków na Muzeum oraz rozwojem nowych – programów głównie o charakterze edukacyjnym, realizowanych w ramach Muzeum Historii Żydów Polskich. Jest autorką dwóch książek i wielu dziesiątków artykułów.

ABSTRAKT:

**Program *Polscy Sprawiedliwi-Przywracanie Pamięci* jako szansa spotkania, zapisania i ocalenia historii Polskich Sprawiedliwych Wśród Narodów Świata**

Program *Polscy Sprawiedliwi-Przywracanie Pamięci* został zainaugurowany w lipcu 2007 r. kiedy to podjęto działania mające na celu dotarcie do żyjących polskich Sprawiedliwych wśród Narodów Świata i udokumentowanie ich historii. Celem programu jest stworzenie



**„KTO RATUJE JEDNO ŻYCIE, RATUJE CAŁY ŚWIAT”  
SEMINARIUM NAUKOWE POŚWIĘCONE PAMIĘCI HENRYKA SŁAWIKA  
W 65. ROCZNICĘ ŚMIERCI POLSKIEGO DYPLOMATY  
19-20 LISTOPADA 2009**

dostępnego dla wszystkich kompendium wiedzy o Sprawiedliwych. Jako pierwszy etap, tego zakrojonego na szereg lat programu, jest udokumentowanie historii żyjących Sprawiedliwych i upowszechnienie ich historii szerokiej publiczności w Polsce i na świecie. Od momentu zainaugurowania programu w połowie 2007 r. do końca lipca br. przeprowadziliśmy 240 wywiadów. Zebrane i opracowane relacje umieszczane są na stronie [www.sprawiedliwi.org.pl](http://www.sprawiedliwi.org.pl) (w angielskiej wersji językowej [www.righteous.pl](http://www.righteous.pl)). Równolegle trwają prace mające na celu zebranie rozproszonych do tej pory informacji, wzbogaconych o biogramy, materiał ikonograficzny (także archiwalny) oraz opracowania problemowe, niedostępne dotychczas szerokiemu gronu odbiorców. W ramach programu podejmowane są też liczne działania edukacyjne.



**„KTO RATUJE JEDNO ŻYCIE, RATUJE CAŁY ŚWIAT”  
SEMINARIUM NAUKOWE POŚWIĘCONE PAMIĘCI HENRYKA SŁAWIKA  
W 65. ROCZNICĘ ŚMIERCI POLSKIEGO DYPLOMATY  
19-20 LISTOPADA 2009**

**CENTRUM BADAŃ HOLOKAUSTU UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO**

Jest to pierwsza jednostka uniwersytecka powołana w 2008 r., której celami są badanie, edukacja oraz upamiętnianie Holokaustu poprzez organizację konferencji, seminariów, szkół letnich, zjazdów, odczytów, pokazów filmów, wykładów, spotkań, wystaw, publikacji własnych wydawnictw, tworzenie elektronicznych baz danych oraz wdrażanie innowacyjnych metod nauczania i opracowywanie materiałów edukacyjnych.

Działalność ta prowadzona jest w sferze edukacji formalnej i nieformalnej (społeczeństwa obywatelskiego). Pośród wielu zadań jakie wyznaczili sobie twórcy CBH UJ są przede wszystkim badania naukowe i dydaktyka. Ale oprócz wyzwań akademickich Centrum stara się rozwijać takie działania, w których rezultaty badań naukowych byłyby dostępne nie tylko wyłącznie poprzez specjalistyczne publikacje, aczkolwiek takie publikacje są realizowane i planowane w przyszłości, ale także poprzez odczyty, wykłady, panele dyskusyjne organizowane dla szerokiej publiczności, w przyjaznych miejscach w centrum Krakowa, m. in. w Muzeum Galicja, Synagodze Wysokiej (we współpracy z Wydawnictwem Austeria), Cafe Cheder oraz w innych instytucjach. Centrum chce być obecne w przestrzeni miasta i przyczyniać się do wzrostu obecności pamięci o Zagładzie Żydów nie tylko wśród specjalistów.

W CBH UJ rozwijana jest współpraca z międzynarodowymi i krajowymi instytucjami o podobnym charakterze i podobnych celach, m. in. z Międzynarodowym Centrum Edukacji o Auschwitz i Holokauście w Państwowym Muzeum Auschwitz-Birkenau (PMAB) w ramach istniejącej umowy o współpracy pomiędzy UJ a PMAB, Akademią Pedagogiczną w Krakowie, Domem Konferencji w Wannsee, Centropą, USHMM, Fundacją Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego w Polsce (FODŻ), Żydowskim Instytutem Historycznym, JCC Kraków (Jewish Community Centre - Centrum Społeczności Żydowskiej w Krakowie oraz wieloma innymi instytucjami, muzeami, miejscami pamięci, wydawnictwami i czasopismami naukowymi.